

Kmetijstvo.

Varujte živali!

Kaj bi se toliko pridigovalo o varstvu živalij! Varujte raje človeka, varujte ga vojske, ki pogoltne toliko plemenite krvi, varujte ga uboštva v katerem še vedno zdihujejo tisoči in tisoči, varujte ga npravne propalosti, ki tirja še vedno neznosno množino žrtev!

Prav tako! Toda proti tem zlom se resnično že dolgo po možnosti deluje; dobrodelna društva razprostirajo svoja krila na vse strani. Resnično je, da se ne bode nikdar dalo vse uboštvo ter zlo spraviti s sveta, a to nas ne sme ovirati, da ne bi nadalje skazovali trpečim bratom dobrot. Žival istotako občuti vsako bol, kakor človek, pogreša jednako ono, kar ji je potreba za življenje. In vendar se žival le prepogosto na nečuvnen način muči, bodisi iz nevednosti, bodisi iz surovosti in hudobije. In kako naj se uboga žival brani takega trpinčenja? Nič drugzega ji ni prostaja nego trpeti, trpeti do konca. Toda ideja prave omike, pravega človekoljubja zahteva, da imamo sočutje istotako z živalmi, kakor z ljudmi.

Očitano se mi bode, da sočutje z živalmi mehkuži in pači čut tako, da bi ravnodušno gledali, ko se vrši nad človekom smrtna kazen, dočim bi tožili in zdihovali, ako se žival samo nekoliko muči. Vsak pravično misleč in prosvitljen človek bode gotovo v vsakem slučaju glasoval proti smrtni kazni, kot ostanku srednjeveškega barbarstva, ki se mora prej ali slej izpremeniti v večletno, bodisi dosmrtno ječo; istotako bode tudi priznal, da smo primorani v boju za obstanek klati in moriti živali, katerih meso nam služi v hrano, in katere so nevarne nam in gospodarstvu. Toda, ako se že usmrti žival, naj se po nepotrebem ne muči. Samo to zahtevamo na podlagi prave humanitete.

Drugi zopet ugovarjajo, da je usmiljenje z živalmi sicer lepa čednost, toda ne daje nikake praktične koristi.

To je samo krivičen predsodek, ki se po daljšem premišljevanji popolnoma izjalovi. Večinoma moremo trditi, da koristimo sebi in vesoljnemu človeštvu, ako varujemo živali. Gospodarstvu koristimo, ako ne ravnamo z domačo živaljo surovo in preveč ne izrabljamo njenih moči, kmetovalec, sadjerejec in cela narava ima korist, ako branimo, da se ne mori in zatira tičev žužkojedov.

A vprašali bodete, ali se v našem naprednem stoletju živalim resnično, take krivice godijo, da tako nujno potrebujejo človekega varstva? Gotovo! Vsak pogled na cesto itd. nam predobro kaže, kako neusmiljeno se z živalijo ravna. Postavodajalci so se morali že večkrat potegniti za trpinčeno žival in naj bi se še bolj.

S studom se obračamo od starega Rima, ki je iskal naslade in zabave v cirkusih, kjer so se klali gladijatorji in mesarile sestradane živali. A žalibog, jednaki prizori

se vršijo še dandanes pri narodih, ki se nazivajo omikanimi, kavalirstimi in naprednimi. Tako se na pr. v Španiji okljub vsemu prizadevanju še vedno ni posrečilo odpraviti barbarskih iger z biki, ki še vedno veljajo za narodne slavnosti, katerih udeleževati se je dolžnost vsakega veljaka. Znamenitni možje branijo te igre kot nacionalno posebnost, ki vzbujejo srčnost borilcev z biki in veselje gledalcev. A vendar ne moremo odobravati, da se gledalci slastno zabavajo videč, kako se do norosti mučena in ščuvana žival končno smrtno ranjena vali v mlaki krvi. Srčnost je lepa čednost, toda samo na pravem mestu.

Tudi š uvalni lovi, tako zvani parforceni lovi, so v pravi luči pravo trpinčenje živali. Psi in lovci večkrat celi dan zasledujejo in ščuvajo jelena, dokler se zmučen kopajoč se v potu in stokajoč ne zgrezne in ne dobi smrtnega sunka. Na Angleškem so taki lovi še v najlepšem cvetu in jih negujejo s posebno ljubeznijo kot narodno posebnost.

Surova ljudska zabava na Angleškem so petelinji boji, katere pa postava novejši čas zabranjuje.

Divjim živalim se v menažerijah ne godi baš dobro. Le poglejmo leva, kralja puščave, ki je tukaj okovan v tesno zaduhlo kletko, ponosne svoje glave mu ni moč povzdigniti, vitkega telesa raztegniti; klaverno in potrto stopica ta v prostosti tako ponosna žival, korak na levo, korak na desno in si drgne glavo na železni ograji svoje ječe. Kralj višav, planinski orel, poveša peruti, zgubil je bistri pogled. v zagatnem zoprnem vzduhu gine ter mre. Okretna gladka kača gorkega juga se kriva tukaj zavita v volneno odejo, kajti mraz in glad sta jo že na pol umorili. Končno napoči ura krmljenja, višek predstave Kačo vzemo iz zaboja, malomarno se ovije prs, vratu ter glave služabnikove. Zdaj prineso dvoje ljubkih, malih belih kuncev, katere naj kača žive požre, da pasejo gledalci na tem zadovoljno svoj pogled. Kača zagleda strahu se tresočo žrtev, mrko oko jih oživi; globoko svoje žrelo odpre ter sikne daleč venkaj s prekranim svojim jezikom. Sluga zgrabi kunca, ki se zvija ter brani, videč srpega sovražnika, vtakne ga na pol kači v žrelo, potegne ga zopet nazaj, ponavlja to nekolikokrat, dokler se ne izgubi živalica v kačinem žrelu. Uvažujemo sicer, kolike koristi je studij naravoslovja, poznamo zanimanja, katero vzbude v nas prizori iz naravoslovja, priznavamo, da se godi trdo in kruto v naravi v „boju za obstanek“, toda predstava vpisane igre se nam zdi vendar najmanje rečeno zoprna. Zganitvenega stališča potujoče menažerije le malo nudijo; uslužbenci pripadajo večinoma najnižjim slojem in ponavljajo vedno v slabem jeziku priučeno neslano klepetanje in zabeljuje svoje predavanje s pretiranostjo in svojo bujno domisljijo. S takozvanimi krotilci se ne bodedo pečali, istotako ne z razdrapanimi Bosanci, ki vodijo k nam plesoče medvedke, kajti vsak naj si sam svojo sodbo napravi.

Toplo pa bi priporočali zoološke vrtove pod nadzorstvom znanstveno ter strokovno naizobraženih mož,

kajti tu o muki ni moč veliko govoriti, in so ljudstvu v resnici živa knjiga naravoslovja.

Veliko muke prouročuje živalim bedasta moda, ko njem odsekajo rep, (takozvano engliziranje), češ, da potem izgledajo bolj plemenito, psom se odreže rep in ušesa, češ, da so potem lepši. Takemu početju se pameten človek le smeje, posebno če sliši, da se s tem izboljšuje narava. V resnici se živalim na ta način le škoduje, kar si potem ne morejo z repom odganjati nadležnih muh v poletni vročini, in jim v ušesa pada dež, sneg ter nesnaga, česar posledice so različne ušesne bolezni. Ptičem pevcem izključujejo in slepijo oči, da rajši pojo; oslepljena živalica ne razločuje luči od teme in zato baje noč in dan prepeva. Tudi sicer tako rahločutne dame si rade dičijo klobuke s telesci nmorjenih ptic, koristnih žužkojedov. Pač je že zadnji čas, da se zavzemajo za to žrtve razne korporacije, kakor je to stcrl letos nižjeavstrijski deželni zbor.

Kako neusmiljeno morijo v južnih deželah naše selivke, o tem se je že tudi pri nas zadosti pisalo, in z zadoščenjem omenjamo, da se je tudi v beli Ljubljani ustanovilo društvo v varstvo ptičev.

Prvo društvo v varstvo živali se je ustanovilo začetkom našega stoletja v Londonu. Dandanes se organizujejo taka društva v vseh delih civiliziranega sveta in lepo prospevajo. Sprva je vsako podobno društvo neznanostno, boriti se ima z neštevilnimi težavami, in le malo simpatij se mu v začetku izkazuje; veliko boja je čaka z nespametnimi navadami in napačno dobičkaželjnostjo. Toda tudi tukaj prodre s časom mogočna ideja humanitete zmagoslavno, in nikdo ne more odrekati društvu priznanja.

Hitro se je razširilo zanimanje za varstvo živali po celi Angleški. Leta 1863 se je propevedovalo v šest sto različnih cerkvah, naj se ljudstvo usmili mučene živali. Na Dunaju se je ustanovilo društvo l. 1846 in lepo prospeva pod protektoratom nadvojvode Rainerja. Na dveh krajih mesta ima postavljen voz za prevažanje ponesrečenih konj. Ako pomislimo, da ima avstrijska stolica nad 40 000 konj, ki vsak dan prevažajo po kamenitih cestah najtežje tovore in prepeljujejo z največjo hitrostjo kočije po živahnih ulicah. se pač ne bomo čudili, da se prigodi vsak dan več nezgod uprežni živali. Velikokrat sem bil priča, ko se je premetavala ranjena žival v največjih mukah po trdem tlaku. Pretekale so ure, predno so jo naložili brez potrebnih priprav na neroden voz, dočim je ljudstvo gledalo, se hudovalo in ukrepalo. Pred dvema leti je odprlo dunajsko društvo tudi pasji azil za zgubljene pse, ki so se podili brez gospodarja po mestu. Tam se psi krmijo, dokler se ne oglasi gospodar, po gotovem času pa se na hiter in nemučen način usmrtiljo, ako se nikdo zanje ne oglasi. V Gradcu imamo dve društvi, prvo obstoji od l. 1864 obe izdeja lepe publikacije, ki so posebno mladini zabavno berilo; v vseh večjih mestih pa podpirajo podružnice, ki prirejajo tudi predavanja ob enem s kme-

tijsko družbo. V Zagrebu je ustanovil l. 1885 Gjuro Deželić, tudi v družih hrvatskih društvih markantna oseba „društvo za zaščito živalin, ki pridno izdaja „Živobran“ in izveštja. Ako še omsnjam, da imajo vsa glavna mesta avstrijskih dežel poleg drugih mest že dolgo let lepo organizovana društva“, ki ščitijo živali, tedaj opravičeno sklepam s srčno željo; novoustanovljeno društvo za varstvo živali v Ljubljani naj živi, raste in cvete.

Slivnik

Novice.

— **Osebne vesti.** Policijski ravnatelj v Trstu g. K. Bušič je imenovan dvornim svetnikom. — Pri državnih železnicah na Kranjskem so prišli s 1. julijem: adjunkta g. Fr. Klobouk v Ljubljani in g. S. Brix v Kočevju v osmi činovni razred, asistentje gg. Fr. Wieser v Melvodah, M. Konrad v Ljubljani in Fr. Lapajne v Kranju v deveti činovni razred, aspirantje gg. I. Tarman in P. Šlegel v Lescah, Ignacij Perne v Kranju, Jak. Koch na Jesenicah in Vinc. Škof v Podnartu v deseti činovni razred. Železniškima aspirantom sta imenovana gg. Jos. Tavželj v Škofji Loki in Frid. Prassl v Lescah. — Finančni svetnik g. Jos. Dobida v Ljubljani je imenovan višjim finančnim svetnikom. — Finančni svetnik g. Anton Samuda je povodom njegevega umirovljenja dobil naslov višjega finančnega svetnika.

— **Cerkvene vesti.** Za župnijo Loški Potok je prezentovan gosp. Janez Rihtaršič, dosedaj kapelan na Vrhniki. Imenovana sta semeniška duhovnika g. Anton Koritnik kot kaplan v Povhemu Gradcu in g. Anton Batajec kot kaplan v Št. Jerneju.

— **Promocije.** Na dunajskem vseučilišču sta bila promovirana dne 14. t. m. gg. Milan Škerlj in Fr. Pompe doktorjema prava, dne 18. so bili promovirani za doktorje filozofije g. Ludovik Santner, Stanko Benk in Karol Hinterlechner, dne 19. je bil doktorjem medicine promoviran Edo Bretl, dne 22. pa g. Fran Pavletič doktorjem prava. Čestitamo!

— **Častno občanstvo** je trška občina Vipava po soglasnem sklepu svojega odbora podelila deželnemu poslancu g. Ivanu Božiču.

— **Odlikovanje.** Častno svetinjo za štiridesetletno zvesto službovanje je prejel cerkvenik Mih. Turk v Višji gori.

— **Mestni dom ljubljanski** je dograjen in se tekom meseca avgusta, ob zborovanju „Zveze kranjskih gasilnih društev“ izroči svojemu namenu.

— **Glasbena Matica** je imela minolo soboto svoj občni zbor. V minolem žolskem letu je društvo imelo 17597 gl. dohodkov in 17235 gl. stroškov. Čisto premoženje znaša 6766 gl. 46 kr. Proračun za prihodnje leto izkazuje 1200 gl. dohodkov. V odbor so bili voljeni gg. dr. Andrej Ferjančič (predsednik), Anton Svetek, Jos. Juh, Fr. Koblar, Ant. Petrovčič, Matevž Vodušek, dr. Jos. Kušar, dr. P. Drahsler, L. Schwentner, Fr. Grbič, Eng. Gangl, P. Lozar, Ant. Razingar in Anton Švigelj.

— **Biskup Strossmayer** je mestni občini ljubljanski podaril svojo sliko, katero je izvršila slovenska umetnica g. Ivana Kobilca. Slika bode krasila veliko dvorano Mestnega doma.

— **Premogokop v Št. Janžu** hoče kupiti družba nemških kapitalistov, kateri stoji na čelu baron Schwegel.